

Nr. 1321/C/1728/III-5/2014
mai 2014

CONCLUZII

formulate de procuror în cauza nr.16/1/2014/HP/P a Înaltei Curți de Casație și Justiție având ca obiect rezolvarea de principiu a chestiunii de drept vizând interpretarea dispozițiilor art.6 alin.1 din Codul penal pentru ipoteza unei infracțiuni comisă în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, în sensul că pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, majorat cu jumătate potrivit art.43 alin.5 din Codul penal

Prin încheierea din 24 februarie 2014 pronunțată în dosarul nr.276/93/2014 (596/2014), Curtea de Apel București – Secția I penală a adresat Înaltei Curți de Casație și Justiție solicitarea de a pronunța o hotărâre prin care să dea o rezolvare de principiu următoarei chestiuni de drept:

„Dacă prevederile art.43 alin.5 din Noul Cod penal ce reglementează regimul sancționator al recidivei, în situația în care fapta a fost săvârșită după executarea unei pedepse aplicate printr-o condamnare anterioară, pot fi interpretate în sensul că pot fi aplicabile și persoanelor ce au fost condamnate definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni cu reținerea art.37 lit.b din vechiul Cod penal, în situația în care pedeapsa aplicată a fost redusă în baza art.6 din Noul Cod penal”.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Urmare analizei de admisibilitate a sesizării efectuată în temeiul art.475 din Codul de procedură penală, a rezultat că instanța care sesizează este Curtea de Apel București – Secția I penală, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, cauza se află în cursul judecății, problema de drept a cărei dezlegare se solicită nu a mai fost supusă examenului Înaltei Curți de Casație și Justiție, nestatuându-se asupra ei printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, iar de lămurirea respectivei chestiuni de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei.

Curtea de Apel București – Secția I penală opinează în sensul că, potrivit art.43 alin.5 din Codul penal, maximul special prevăzut de legea nouă este cel majorat cu jumătate în situația în care a fost reținută starea de recidivă, majorarea maximului fiind obligatorie potrivit acestor dispoziții.

Potrivit art.6 alin.1 din Codul penal „când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă *pentru infracțiunea săvârșită*, se reduce la acest maxim.”

De esența aplicării legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitiv judecate, este determinarea limitelor maxime de pedeapsă aplicabile potrivit dispozițiilor penale ale legii noi *pentru situația de fapt astfel cum a fost aceasta calificată juridic prin hotărârea de condamnare intrată în puterea de lucru judecat*. Astfel, se va proceda la compararea pedepselor individuale efectiv aplicate în baza legii vechi, urmată de reducerea acestora doar în cazul în care depășesc limita maximă de pedeapsă prevăzută prin legea penală nouă pentru infracțiunea săvârșită.

În doctrină s-a arătat că principiul legalității pedepselor impune obligația ca orice sancțiune să-și găsească temei în lege nu doar la momentul pronunțării acesteia, ci pe întreaga durată a executării ei. „Dacă legea nouă modifică cuantumul pedepselor în favoarea inculpatului, rezultă un plus de pedeapsă pe care condamnatul ar continua să îl execute, deși nu mai este

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

prevăzut de legea în vigoare, situație care nu apare justă. Ceea ce este valabil pentru întreaga pedeapsă – regula *nula poena sine lege* – trebuie să fie valabil și pentru o parte din aceasta”¹.

Întrucât dispozițiile art.6 alin.1 din Codul penal în vigoare sunt identice cu cele cuprinse în art.14 alin.1 din Codul penal anterior, o reconsiderare a regulilor aplicabile în această materie nu se justifică, cele statuate de doctrină și jurisprudență potrivit vechii reglementări, păstrându-și în continuare valabilitatea.

Pe drept cuvânt s-a susținut că între modul în care principiul extraactivității legii penale mai favorabile se aplică în cauzele aflate în curs de judecată, ipoteză reglementată prin art.5 din Codul penal și aplicarea aceluiași principiu atunci când legea nouă intervine după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, există semnificative deosebiri.

Astfel, în prima ipoteză, extraactivitatea legii penale mai favorabile va viza fie legea veche, care, în acest caz, ultraactivează, fie legea nouă, care, în acest caz, retroactivează, în timp ce în ipoteza secundă, extraactivitatea legii penale mai favorabile va privi exclusiv legea nouă, care retroactivează. În același timp, în prima ipoteză, criteriile pentru determinarea caracterului mai favorabil al legii penale sunt multiple (spre pildă, cuantumul pedepselor, condițiile de incriminare, cauzele care înlătură răspunderea penală, efectele circumstanțelor atenuante și agravante, normele privitoare la participație, tentativă, recidivă, minoritate). În a doua ipoteză, cea în care legea nouă intervine după judecarea definitivă a cauzei, pentru stabilirea caracterului mai favorabil se vor avea în vedere numai cuantumul și specia pedepsei².

În fine, în cazul pedepselor definitive nu mai interesează criteriile privind condițiile de incriminare ori de tragere la răspundere penală, însă va fi avut în vedere maximul pedepsei prevăzut în legea nouă astfel cum este acesta determinat prin aplicarea cauzelor legale de reducere ori de majorare a pedepsei, dacă prin hotărârea definitivă de condamnare acestea au fost reținute. „Dacă inculpatul a fost condamnat minor fiind sau pentru o infracțiune în faza de tentativă, maximul special prevăzut de legea nouă avut în vedere pentru

¹ George Antoniu, Comentariu la art.14 în Codul penal al RSR comentat și adnotat, Partea generală, Editura științifică, București, 1972 (pag. 73-74);

² În același sens a se vedea Siegfried Kahane, în Explicații teoretice ale Codului penal român, Editura Academiei RSR, București, 1969 (vol.I, pag. 91-92) ; Viorel Pașca, în Codul penal comentat, Editura Hamangiu, București, 2007 (vol.I, pag. 60-61); Constantin Mitrache, Comentariu la art.6 în Explicații preliminare ale noului Cod penal, Editura Universul Juridic, București, 2010 (vol.I, pag. 82-83)

determinarea legii mai favorabile este cel redus la jumătate pentru fapta rămasă în faza de tentativă și pe motiv de minoritate a făptuitorului, și nu maximul prevăzut de legea nouă pentru forma consumată a infracțiunii aplicabil infractorilor majori”³. Necesitatea reținerii tuturor instituțiilor incidente în cauză, pe baza cărora s-a stabilit pedeapsa sub legea veche, este susținută și în doctrina recentă⁴. Astfel dacă în cauză s-a reținut minoritatea, participația sau tentativa, aplicarea legii mai favorabile în temeiul art.14 alin.1 din Codul penal anterior, putea fi determinată nu doar de modificarea limitelor de pedeapsă din norma de incriminare, ci și de modificarea tratamentului sancționator prevăzut pentru minoritate, participație sau tentativă⁵.

Dacă inculpatul a fost condamnat, de exemplu, pentru tentativă sau complicitate, se va compara pedeapsa aplicată cu pedeapsa din textele corespunzătoare din noul cod pentru aceleași activități infracționale, iar nu cu pedeapsa din textul care prevede infracțiunea de bază. În cazul în care s-au reținut cauze de modificare a pedepsei (recidiva) ne vom raporta similar la cele din legea nouă⁶.

Astfel, starea de recidivă, postcondamnatorie sau postexecutorie, intrată în puterea de lucru judecat și reflectată în pedeapsa definitiv aplicată, va rămâne „câștigată” cauzei. O eventuală înlăturare a efectelor acestei cauze de agravare a răspunderii penale, ar conduce la încălcarea principiului egalității și nediscriminării prin aplicarea unei tratament egal unor cazuri diferite, fără a exista o motivare obiectivă și rezonabilă. În situația în care, ipotetic, s-ar înlătura efectul produs de reținerea stării de recidivă, definitiv recunoscută prin hotărârea de condamnare, asupra cuantumului pedepsei și comparația ar purta asupra limitei maxime prevăzute în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită fără luarea în considerare a cauzei de agravare, s-ar aplica același tratament condamnaților recidiviști și celor primari, ceea ce constituie un tratament egal nejustificat aplicat unor situații diferite.

Cât privește tehnica de aplicare, dacă în cazul intervenirii unei succesiuni de legi penale în cursul procesului, aplicarea legii penale mai favorabile se face în două etape: mai întâi pentru stabilirea limitelor de pedeapsă

³ Viorel Pașca, în Codul penal comentat, Editura Hamangiu, București, 2007 (vol.I, pag. 61)) ;

⁴ Florin Streteanu, Tratat de Drept penal, Partea generală, Editura C.H.Beck, București, 2008 (vol.I, pag. 290-291);

⁵ Constantin Barbu, Aplicarea legii penale în spațiu și timp, Editura științifică, București, 1972 (pag. 242-243).

⁶ R.Lupașcu, Notă la sentința penală nr.13/1969 a Tribunalului județean Galați, în Revista Română de Drept nr.10/1969 (pag. 167).

aplicabile infracțiunii comise iar, ulterior, pentru determinarea tratamentului sancționator al recidivei postexecutorii, în cazul intervenirii unei legi penale mai favorabile după rămânerea definitivă a hotărârii, aplicarea acesteia va fi făcută într-o singură etapă, întrucât este imposibil de determinat, după rămânerea definitivă a hotărârii, care a fost pedeapsa stabilită și care a fost sporul aplicat în concret, în considerarea stării de recidivă, în baza legii penale vechi⁷. Dispozițiilor art.6 alin.1 din Codul penal obligă doar la verificarea menținerii pedepsei aplicate prin hotărârea definitivă de condamnare în limitele ce ar fi putut fi dispuse potrivit legii penale noi. Drept urmare, *pedeapsa aplicată sub imperiul legii vechi va fi redusă numai în măsura în care depășește maximul special din noua normă de incriminare plus sporul aplicabil pentru recidivă prevăzut de această din urmă normă*, adică jumătate din maximul special, potrivit art.43 alin.5 din Codul penal.

Cât privește maximul special ce constituie termenul de comparație, trebuie precizat că acesta este maximul prevăzut de legea nouă, iar nu maximul din legea mai favorabilă, tocmai în considerarea rațiunii dispoziției cuprinse în art.6 alin.1 din Codul penal, respectiv aceea de a garanta că pedeapsa aplicată în concret sub legea vechea nu depășește ceea ce s-ar fi putut aplica sub imperiul noii reglementări.

În sprijinul tezei comparării pedepsei aplicate prin hotărârea de condamnare cu maximul special din legea nouă fără aplicarea sporului obligatoriu prevăzut de art.43 alin.5 din Codul penal, nu poate fi primită eventuala invocare ca argument de text a art.187 din Codul penal, potrivit căruia „prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, *fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei*”. Aceasta deoarece dispozițiile art.6 alin.1 din Codul penal nu operează cu sintagma „pedeapsă *prevăzută de lege*”, ci fac trimitere la „maximul special *prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită*”. Așadar, în vederea determinării pedepsei aplicabile pentru infracțiunea săvârșită se vor avea în vedere nu doar încadrarea juridică dată faptei, ci și circumstanțele atenuante, agravante, tentativa ori starea de recidivă, astfel cum au fost acestea reținute prin hotărârea definitivă de condamnare.

⁷ Florin Streteanu, Aspecte privind aplicarea în timp a legii penale în condițiile intrării în vigoare a Noului Cod penal, în Caiete de Drept Penal nr.3/2013 (pag.39-40).

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Concluzionând, determinarea maximului special aplicabil potrivit dispozițiilor penale ale legii noi , în cazul în care au fost reținute dispozițiile art.37 lit.b) din Codul penal anterior prin hotărârea de condamnare rămasă definitivă înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, se face prin majorarea acestuia cu jumătate potrivit art.43 alin.5 din Codul penal.

*

Având în vedere cele expuse, în temeiul art.475 – 477 din Codul de procedură penală, solicităm Înaltei Curți de Casație și Justiție să dea următoarea dezlegare chestiunii de drept cu judecata căreia a fost investită :

„În interpretarea dispozițiilor art.6 alin.1 din Codul penal pentru ipoteza unei infracțiuni comisă în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, majorat cu jumătate potrivit art.43 alin.5 din Codul penal”.

**PROCUROR GENERAL,
TIBERIU-MIHAIL NIȚU**